

SLAVISTIČKI SASTANAK
U BEOGRADU

U eri međunarodnih kongresa, koji su se od 1946. na ovamo opet počeli održavati, mnogi su i međunarodni slavistički sastanak u Beogradu (15. IX — 21. IX 1955) zvali *kongresom*, iako on to nije bio. Bio je to zaista samo sastanak (*congressus*, ali u prvom značenju) najistaknutijih ljudi, koji se danas bave slavistikom u svijetu, ali sastanak bez potpunog organiziranog radnog dijela, i bez patrona. Da bi se uočila razlika između ovoga sastanka i međunarodnih slavističkih kongresa, koji su se održavali između oba rata, treba malo posegnuti unatrag i razgledati, što ih je tada karakteriziralo.

Prije svega treba reći, da slavisti sa svojim kongresima nisu baš imali mnogo sreće. Prvi se trebao održavati pred gotovo pedeset godina u Rusiji, pa do njega nije došlo. Tada je slavistika, bar što se broja slavističkih katedara tiče, bila još u početcima, a središnja ličnost cijele slavistike bio je — uz jaku rusku školu (Fortunatov, Šahmatov, Veselovskij i dr.) — Vatroslav Jagić. Da se je tada održao kongres, on bi jamačno odredio i okvire i pravac u kojem će se takvi kongresi kod Slavena održavati, i možda bi uspio u većoj mjeri spasiti i jedinstvo cijele slavističke nauke. Onaj monizam, koji ju je obilježavao u Miklošičevo i u Jagićevo vrijeme, stao je sve više ustupati svoje mjesto karakterističnom dualizmu, do kojega je dolazilo pod utjecajem narodnih (nacionalnih) elemenata. Uz slavistiku kao nauku o kulturnom životu slaven-

skih naroda uopće (u prvom redu koliko je on dolazio do izražaja u jeziku i preko jezika, u književnosti, etnologiji i dr.) počela se javljati mlada bohemistika, polonistika, rusistika, serbokroatistika, koje su se ograničavale samo na pitanja, koja su bila u svezi sa svojim (češkim, poljskim, ruskim, srpskim ili hrvatskim) jezikom i književnošću. Tu je trebalo odrediti granice, unutar kojih će se obrađivati ono što je zajedničko, da bi od toga imalo koristi i ono, što se uzima kao posebno. To su mogli biti različiti oblici komparativnih ispitivanja, koja je trebalo uskladiti s novim potrebama i koja su kadšto bila u zaostatku za onim, što je obilježavalo suvremenu nauku. Bilo je to vrijeme Wundta, Baudouina de Courtenay i prvih studija F. de Saussurea, kada se neka pitanja više nisu mogla rješavati onako, kako su se rješavala u vrijeme Bezenbergera ili Mladogramatičara. No, do spomenutog kongresa nije došlo, a poslije su buknuili najprije balkanski ratovi, pa Prvi svjetski rat, pa Oktobarska revolucija, koji su i u filologiji temeljito prodrmali stanja, koja su tamo prije toga postojala. U Rusiji je došlo do marrovske *pereocenke cennostej*, koja je značila odbacivanje slavistike (en bloc), U Evropi su se slavenski narodi (Česi, Poljaci, Slovaci, Srbi, Hrvati, Slovenci) oslobodili tuđeg gospodstva i postali samostalni, što je opet urodilo jačanjem nacionalnih osjećaja i još jačim isticanjem u nacuci onoga što je svoje na uštrb onoga što je zajedničko, općeslavensko. Na to su upućivale i potrebe, koje su iz dana u dan postajale sve veće:

trebalo je stvoriti dobre priručnike, i trebalo je mnoga područja u vlastitoj nauci o jeziku i o književnosti, koja su bila tek dotaknuta, temeljito obraditi i prikazati — a sve je to posredno odvrćalo od uporednog proučavanja onoga, što je bilo zajedničko. Metodički izgovor, koji se kadšto iznosio — da treba najprije ispitati pojedinosti, da bi se moglo pristupiti poređenju s drugim jezicima — obično je zaista bio tek izgovor, jer do takvih poređenja poslije nije dolazilo.

Ne samo da je slavenske filologije kao cjeline u Jagićevu smislu počelo nestajati, nego je dolazilo do rascjepa i u području jezika i književnosti, tako da su sve češće bivale pojave, da su se jedni bavili *samo* jezikom a drugi *samo* književnošću, iako je bar između ta dva polja trebalo sačuvati kakvo jedinstvo.

Prirodno je, da netko naginje više književnosti, a netko više jeziku, no i jedni i drugi trebali bi da budu dobro upućeni i u ono *drugo* područje, jer oba se služe ljudskim *izrazom*, samo što mu jedno prilazi s jedne a drugo s druge strane. U nekim točkama oni se nužno dodiruju, kao na pr. u stilistici, koja ne može biti ni isključivo literarna, ni isključivo lingvistička, ako želi da bude sveobuhvatna, potpuna.

Ovakvo je stanje bilo u slavistici poslije Prvoga svjetskoga rata, kada su — tamo od 1922. — zaredali međunarodni kongresi, euharistijski, pacifistički, veterinarski i t. d., pa ni slavisti nisu mogli dugo ostati po strani, tako da je konačno g. 1929, na stogodišnjicu smrti oca slavenske filologije Josipa Dobrovškoga, sazvan prvi međunarodni kongres slavenskih filologa, koji se u listopadu te godine sastao u Pragu. Kongres je bio zasnovan na vrlo širokim osnovama (bilo je preko 500 učesnika). Bilo je mnogo govora o uzajamnosti, bratstvu, i u atmosferi zasićenoj ovim plemenitim osjećajima donesene su različne rezolucije i preporuke, kod kojih je onda ostalo. Osnovane su i različite komisije (za bibliografiju, za opću lingvistiku, za lingvistički atlas, za popisivanje csl. rukopisa) od kojih su tek dvije djelomice izvršile zadatak, koji im je bio postavljen. Osjećalo se da nema

jake centralne ličnosti, koja bi usmjeravala tok raspravljanja, i oni koji su očekivali, da će kongres dati neke opće osnove za dalji rad, bili su prilično razočarani.

Drugi se je kongres održavao g. 1934. u Varšavi i u Krakovu. Sazvan je bio u znaku Mickiewicza, koji je prije stotinu godina (1834) bio dovršio svoj ep Gospodina Tadiju, jedinstveno djelo kojemu i danas nema premca u slavenskim književnostima, Mickiewicz je i sâm donekle bio slavist jer je bio prvi profesor za slavenske književnosti u Collège de France.

Kongres je bio organiziran u 4 sekcije (za lingvistiku, za povijest književnosti, za društvene nauke i za didaktiku), no za razliku od praškoga kongresa (koji je imao tri sekcije, historijsko-književnu, lingvističku i pedagoško-metodološku) kod kojega je težište bilo na književnosti, na varšavskom je — iako je Mickiewicz bio pjesnik i predavač iz književnosti — težište prešlo na jezik (od nešto preko 210 referata, koliko ih je bilo prijavljeno, pripadalo je sekciji za lingvistiku 78, od toga su 21 prijavili Poljaci)¹. To je razumljivo, jer su upravo Poljaci imali vrlo dobro školovane lingviste (tri uzastopne lingvističke škole u Krakovu, L. Malinowskoga, J. Baudouina de Courtenay i J. Rozwadowskoga, na koje nadovezuju K. Nitsch, T. Lehr-Splawiński i u novije doba na nešto izmijenjenim osnovama W. Doroszewski, Zdž. Stieber i Kuryłowicz), no to je ujedno predstavljalo prekretnicu, koja će ostati trajna. Onda do danas uvijek je lingvistika na takvim sastancima na prvom mjestu. Razlog je u tome, što se i domaći i stranci, kada se bave slavistikom, mnogo češće posvećuju jeziku, u kojem su odnosi nekako mnogo jednostavniji i pregledniji, a da ne prestatu biti interesantniji, nego u komparativnoj književnosti, koja je daleko zamršenija i za koju su potrebna različna, kadšto vrlo kompleksna predznanja. Da bi netko

¹ I na kongresu, koji se 1939. imao održati u Beogradu i Zagrebu, otpadala je gotovo polovina prijavljenih referata na sekciju za lingvistiku.

ušao u uporednu književnost slavenskih naroda, mora dobro poznavati komponente, koje su na njih utjecale i koje su stvorile osnovu, na kojoj se jedni utjecaji koji dolaze izvana preraduju ovako a drugi onako. Kod jezika dovoljno je, kadšto, i samo poznavanje oblika, ako su gdje zabilježeni i ako tvore neki u sebi zao-kruženi, zatvoreni sistem. Zato je među literarnim temama u Pragu i u Varšavi bilo dosta i takvih, koje su bile usko filološkog karaktera, pa su zapravo davale samo dio grade, koju je literarno (i stilistički, dakle i lingvistički) trebalo tek razraditi.

Pače i onaj dio kongresa, koji se održavao u Krakovu i koji je sav bio posvećen Mickiewiczu, imao je — kako je opazio i prof. Belić² — svoj lingvistički finale, a taj je bio proslava šezdesetgodišnjice života jednoga od najzaslužnijih slavenskih dijalektologa, K. Nitscha.

Ipak, ne bi se moglo reći, da je slavenska lingvistika kao cjelina od toga kongresa imala velike koristi: putovi su i dalje ostali razdvojeni, Prag se kretao jednim, Varšava drugim, a Krakov trećim kolosijekom. Na praškom kongresu se raspravljalo u posebnoj točki o tezama Praške lingvističke škole i o strujanjima u modernoj lingvistici uopće, na varšavskom kongresu takvih raspravljanja nije bilo. K tomu rascjep između lingvistike i književnosti kao da je također postao dosljedan i trajan. Počeo se on provoditi još u Pragu, no tada se to smatralo nedostatkom u organizaciji. Sada je dosljedno provedeno, da su obje sekcije zasjedale u isto vrijeme, tako da je bilo nemoguće pratiti u jedno vrijeme rad u jednoj sekciji i biti prisutan na 1—2 referata (a referati nisu smjeli trajati dulje od 20 minuta) u drugoj sekciji. I tako je ostalo (i na beogradskom sastanku). Zaista, nemoguće je u kratkom roku od 5—6 dana staviti na raspored oko 200 referata, a da jedni s drugima vremenski ne kolidiraju. Jedini će izlaz biti: ne stavljati sve na dnevni red, već samo ono, što može izazvati diskusiju i to korisnu diskusiju. Kako je to kod nekih pitanja i nekih autora teško odrediti, možda bi se moglo

² Srp. knjiž. glasnik NS 43 (1934), str. 376.

pomoći na taj način, da se za sve ostale referate, koji bi se objavili u sasvim kratkim izvodima, predvidi jedno prije podne ili jedno poslije podne, kada bi predavači mogli ad hoc davati obavještenja i stupati u diskusiju s učesnicima, koje njihov predmet zanima.

Još je u nečem bilo razlike prema kongresu, koji se održavao u Pragu: nije bilo rezolucija. Iskustva su pokazala, da se u filologiji (ne samo našoj) obećanja i obveze, kada se štampaju, obično ne drže. Zato su izostale, a bilo ih je (sâm M. Weingart koji nije prisustvovao kongresu, predložio je posebnu rezoluciju u pitanjima slavenske lingvističke terminologije i cijele metodiku za povijest češke književnosti). No zato je ipak bilo i nekoliko korisnih općih predavanja iz područja lingvistike (GRÜNENTHAL o praktičnoj filologiji, ROMANSKI o balkanistici, ULASZYN o predmetu slavenske filologije, BELIĆ o postanku praslav. glag. sistema, HAVRANEK o poredbenom proučavanju književnih jezika) i iz područja književnosti (R. JAKOBSON o zadacima uporedne slavenske poetike, HEIDENREICH o periodizaciji u poredbenoj slavenskoj književnosti, T. GRABOWSKI o novim pravcima u istraživanjima književnosti).

Ipak u cjelini i ovaj je kongres ipak bogatog programa (preko 220 predavanja i referata) bio samo *congressus* ljudi, koje je zanimala ista problematika: na razvitak slavistike on je utjecao samo toliko, što su pojedinci u osobnom dodiru s istaknutim predstavnicima svoje struke, i iz njihovih predavanja, crpli pobude za dalji rad. Drugih nekih (organiziranih) utjecaja, koji bi usmjerivali veći broj ljudi u radu na zajedničkim pitanjima, nije bilo.

Zato je predstavljao korisnu novost pokušaj što ga je trebao ostvariti treći kongres, koji se trebao održati g. 1939. (u rujnu) u Beogradu i u Zagrebu. To je bio pokušaj, da se kongres upotpuni onim, što danas u nauci zovemo »kolokvijem«: da se unaprijed postave neka opća, krupnija, pitanja o kojima će se na kongresu raspravljati, i da se pojedincima dađe mogućnost, da svoje odgovore dostave još prije kongresa.

Na taj način — ako se izaberu dobri referenti, koji prvi iznose svoje mišljenje — dobiva se solidna osnova na kojoj se može povesti iscrpna i stvarna diskusija. Ovakvo bi održavanje kolokvija, koje se drugdje već prakticira, ako se uhoda, i kod slavista moglo dati lijepe koristi.

Pripreme za beogradski kongres provodile su se na širokoj osnovi (bilo je prijavljeno preko 400 učesnika, od toga 45 iz Njemačke) i radni program bio je podijeljen u dva dijela, u *kolokvijalni* (s diskusijom o pitanjima, koja su bila unaprijed postavljena) i u *kongresni* (s kraćim referatima i predavanjima, koja su po svom slobodnom izboru prijavljivali pojedinci, sa sastancima, priredbama, svečanim primanjima i t. d.). Razumije se, da je naučno težište trebalo biti na prvom dijelu, no tu se otišlo odviše u širinu, pa je uz *opća, principiska* pitanja bilo i takvih, koja su bila preuska, pa se jedva moglo očekivati, da će diskusija o njima biti plodna. U svemu je pitanja i tema za opću diskusiju bilo u lingvističkoj sekciji 29, a u sekciji za književnost 31.

Uz ove dvije sekcije bila je još jedna za nastavu slavistike, i dvije koje su naknadno pridošle, jedna za balkanološka i druga za fonološka pitanja (ova druga prijavila je svega 3 pitanja za kolokvij i 2 referata)³.

³ Građa za ovaj kongres izašla je u 5 knjiga (Izdanje Izvršnog odbora III. međunar. kongresa slavista: 1) Zbirka odgovora na pitanja, 2) Saopštenja i referati, 3) Odgovori na pitanja — Dopune, 4) Govori i predavanja, 5) Organizacija. U 5. knjizi donesene su i rezolucije, koje je Izvršni odbor utvrdio pred svoj razlaz. One se odnose na a) izdavanje potpunog staroslavenskog rječnika b) organiziranje slavenske filološke i lingvističke bibliografije, c) lingvistički atlas slavenskih jezika, d) izdavanje starih jezičkih spomenika, e) izdavanje etimološkog rječnika slavenskih jezika, f) na organiziranje općeg pregleda narodne poezije i g) na nastavu narodnog jezika i književnosti u srednjim školama. Uslijed prilika, koje su nastale, ni ove rezolucije, ni pojedinačno ni u cjelini, nisu ostvarene.

Kada su sve pripreme bile dovršene, buknuo je Drugi svjetski rat (1. rujna 1939), i kongres je 4 dana iza toga definitivno otkazan.

Bio je savzan u znaku Vuka Karadžića, Vatroslava Jagića i Franje Miklošiča, i trebao se održavati dijelom u Beogradu i dijelom u Zagrebu. No sve je to rat omeo.

Poslije rata bilo je dogovoreno, da se novi kongres održi (najprije 1947, zatim 1948) u Moskvi. To je od početka bilo nerealno, i taj je pokušaj unaprijed bio osuđen na neuspjeh. Znalo se, kakav je stav zauzimala službena marrovska lingvistika prema slavistici, i to, da je taj stav bio negativan, i da je svijet bio podijeljen u dva tabora i da onima sa zapada ne bi bilo moguće, da takvu kongresu prisustvuju. Osim toga ni priređivačima se s pripremanja nije žurilo, pa kada je u lipnju 1948. došlo do rascjepa među komunističkim strankama, njima je to dobro došlo da kongres naprosto otkazu.

Međutim život teče dalje, i on je u posljednjih nekoliko godina doveo do krupnih promjena i u slavistici. Odbacivanjem marrizma otvoren je put slavenskoj filologiji u SSSR-u, koji je po prirodi pozvan da na ovom području zauzme jedno od najistaknutijih mjesta. U zapadnoj Evropi i u Sjevernoj Americi zanimanje je za slavistiku danas mnogo veće nego što je prije bilo. Dok su nekoć tek slavenske zemlje imale po 4—5 slavističkih katedara u svojim sveučilištima, danas ih je toliko, i više od toga, i u Zapadnoj Njemačkoj, i u Francuskoj, i u Engleskoj, i u Sjevernoj Americi. Ovo zanimanje pokazuju i sve brojniji i sve bolje uređivani slavistički časopisi, koji su počeli izlaziti poslije drugoga svjetskoga rata (*Harvard Slavic Studies* u Americi, *Oxford Slavonic Papers* u Engleskoj, *Wiener slavistisches Jahrbuch* u Austriji, *Ricerche slavistiche* u Italiji; u najnovije vrijeme slavističke časopise pokreću i Skandinavci (*Scando-slavica*, Århus), Mađari (*Studia slavica*, Budapest), Nijemci (uz *ZfslPhilol.* novi časopis *Die Welt der Slaven*, München), i dr. Sve je to upućivalo na potrebe međusobnog sastajanja i na koordinaciju rada. Inicijativu za to mogli su preuzeti samo Beograd ili Mo-

skva. No Moskva je poslije zastoja od preko 30 godina tek počela nanovo razvijati svoju slavistiku, a osim toga bila je i daleko, i u nju kao priređivača — poslije 1948. — nije bilo pravoga povjerenja. Tako je preostajao samo Beograd, odnosno Jugoslavija, kao jedina slavenska zemlja koja ipak nije pripadala Istočnom bloku, da sazove preliminarni sastanak na kojem bi se raspravljalo o mjestu i sazivu budućeg kongresa.

To je napokon, kada su se političke prilike koliko toliko smirile, i učinjeno, i potkraj 1954. pozvani su najugledniji slavisti iz inozemstva da dođu na jedan širi sastanak s jugoslavenskim slavistima, koji bi se održao između 15. i 21. rujna 1955. u Beogradu. Zamoljene su i zemlje Istočnog bloka, da pošalju svoje delegacije. Istina, mnogi — većinom iz zdravstvenih, materijalnih i dr. razloga — nisu mogli doći (iz SAD pozvana su deveterica, a došla su samo trojica, iz Kanade, Belgije, Norveške nije došao nitko), no ipak može se reći, da se najveći dio istaknutih slavista odazvao i došao na sastanak (iz SSSR-a Vinogradov, Borkovskij, Alekseev, Mjasnikov, iz Poljske Lehr- Spławiński, Doroszewski, Stieber, Obrebska, Jakóbiec, iz CSR-a Havránek, Dolanský, Horálek, Kurz, Wollman, iz Bugarske Vl. Georgiev, Lekov, Dinekov, iz Mađarske Hadrovics, Kiraly, iz Rumunjske Petrovici, iz SAD R. Jakobson, Lednicki, iz Francuske Mazon i Vaillant, iz Engleske Konovalov, Unbegaun, E. Hill, Partridge, Matthews, iz Njemačke Diels, Koschmieder, Schmaus i dr., iz Austrije Jagoditsch, iz Italije Maver, iz Švicarske Dickenmann, iz Finske Nieminen i Kiparski, iz Švedske Gunnarsson, iz Danske Stief, iz Nizozemske van Schooneveld, i drugi).

Sastanak je u početku bio zamišljen nešto drugačije nego što je održan. Njegov je raspored trebao da obuhvati a) organizaciona pitanja, b) naučoinformativne referate o razvitku slavistike u pojedinim zemljama u poslijeratnom periodu i c) naučne referate o nekim općim temama, kao što su zadaci i metode proučavanja slavenskih jezika ili zadaci i metode proučavanja slavenskih jezika ili zadaci i metode proučavanja slavenskih književnosti (s različnim podpitanjima).

Od toga održane su na sastanku samo točke a) i b), dok je mj. točke c) samo pročitano (bez diskusija) tridesetak kraćih referata, koje su članovi prihvatili po svojem vlastitom izboru (20 u sekciji za jezik i 12 u sekciji za književnost). Od ovih u sekciji za jezik treba istaknuti referate V. KIPARSKOGA (*O stabilizaciji slavenskoga akcenta*), koji je na ruskim primjerima nastojao pokazati, kako neki oblici pod utjecajem afektivnosti i unosenja dijalektalnih elemenata u nekim razdobljima ili kod nekih pisaca prelaze iz jedne akcenatske kategorije u drugu, zatim W. DOROSZEWSKOGA (*Dijalektologija i historijsko-uporedna metoda u lingvistici*), koji je govorio o kriptofonetskim elementima u razvitku jezika, A. BELIČA (*O značaju glagola sa dva vida u slavenskim jezicima*), koji je govorio o morfologizaciji glagolskoga vida i o tome, kako predmet u procesu može imati imperfektivno značenje, a kada je proces gotov, ono postaje perfektivno (no primjeri, koje je navodio, mogu se tumačiti i drugačije nego što je on to učinio), L. HADROVICSA (*Mađarski elementi u srpskohrvatskom jeziku*), koji je lijepo analizirao kategoriju u kojima su se kod nas javljali hungarizmi. Nadalje vrijedno je spomenuti u ovoj sekciji referate (nešto širega značenja), koje su dali B. HAVRÁNEK (*O proučavanju razvitka slavenskih književnih jezika u svezi s razvitkom nar. zajednice*), I. LEKOV (*Odstupanja od fleksivne tvorbe u slavenskim jezicima*), V. NOVAK (*Morfološki preobražaji slavenskih pisama u zoni slavensko-latinske simbioze*) i K. HORÁLEK (*O potrebi poredbene slavenske leksikologije*). U sekciji za književnost treba istaknuti metodološki dio u referatu MJASNIKOVA, koji je nadovezao na diskusije o periodizaciji ruske književnosti, koje se od poč. 1954 vode u »Izvjestijama«. Naročito su pažnju privukla mjesta, u kojima se naglašavala potreba poštivanja književnog stvaranja i proučavanja stila i jezika književnih djela. Ovo je uz referat Vinogradova (u sekciji za jezik), bio jedan od najbolje pripremljenih referata, kojima je težište bilo na *problematici*, ne na pojedini-

nim djelima ili strujanjima (ili na bibliografiji). Od referata osobitu je pažnju privukao ALEKSEEV (*O slavenskim izvorima »Utopije«* T. Morea), gdje autor iznosi hipotezu, prema kojoj bi prikaz utopijskog društva (osobito porodičnog života) u spom. engleskoga pisca bio građen na osnovi poznavanja naše patrijarhalne *zadruga*, za koju je More mogao nešto poblize saznati od Giustinianija, bivšega providura u Dalmaciji. On se poziva i na neke sličnosti između pisma »utopijaca« i naše glagoljice. Referat je bio prilično zanimljiv, samo — nedovoljno argumentiran. Od ostalih referata treba spomenuti one, koje su dali A. MAZON (*Répertoire théâtral de Gregorii le Pasteur*), F. PETRÉ (*Od moderne do ekspresionizma i nadrealizma u jugoslavenskim književnostima*), A. SCHMAUS (*Putevi i ciljevi proučavanja slavenske narodne epike*), J. DOLANSKÝ (*Zadaci i metode proučavanja međusobnih književnih veza između naroda Češkoslovačke i Jugoslavije*) i J. RAVLIĆ (*Odraz domaće stvarnosti u dubrovačkoj književnosti*).

Uopće, radni je dio bio dosta skućen. Uz referate nije bilo diskusije, a osim toga posljednjega dana ne samo što oni, koji su slušali referate u sekciji za jezik, nisu mogli da prate rad u sekciji za književnost, već je — kao prije 26 godina u Pragu — potkraj sastanka i sama sekcija za jezik podijeljena u dvije grupe, koje su radile istovremeno, tako da lingvisti ni u svojoj sekciji nisu mogli pratiti sva predavanja i sve referate. To je, na sreću, bio jedini krupniji nedostatak na ovom sastanku (iako se i on mogao izbjeći, jer su prvi i drugi dan zasjedanja bili tako reći prazni, tj. nije se radilo zajedno — u oba dana — više od 4 sata).

Najvredniji i najopširniji bili su referati o stanju i razvitku slavistike u različnim zemljama u posljednjih deset godina. Rusi su donijeli svoje referate naštampane (u brošurama od 20 pa do preko 80 strana), i to je bilo najbolje, jer se od bibliografskih podataka, bez kojih u drugim referatima nije moglo biti, malo što moglo upamtiti. Ovi bi referati, kao i svi ostali, u cjelini ili u izvodu tre-

bali biti štampani u posebnoj knjizi, pa kada ona izade, bit će to dokumentarna revija živog zanimanja na koje slavistika danas nailazi u svijetu. Treba spomenuti, da će tu u lijepom broju biti zastupljeni i naši slavisti, koji su održali naučne referate, tako — osim onih, koji su već spomenuti — Đ. Radojičić, Bl. Koneski, V. Tomanović, Lj. Jonke, Sr. Živković i J. Hamm (u sekciji za jezik) i M. Boršnik, M. Kićović, N. Preobraženski, H. Polenaković i I. Esih (u sekciji za književnost).

Dobro su riješena i organizaciona pitanja: izabran je stalni međunarodni odbor od 12 članova i 12 zamjenika, koji će se brinuti za sazivanje i za organizaciju međunarodnih slavističkih kongresa (SSSR *Vinogradov*, zamj. *Borkovskij*, Poljska *Lehr-Splawiński*, zamj. *Doroszewski*, CSR *Havránek*, zamj. *Dolanský*, Bugarska *Vl. Georgiev*, zamj. *Dinekov*, Jugoslavija *Belić*, zamj. *Barac*, poslije njega predložen *Badalić*, Francuska *Mazon*, zamj. *Vaillant*, Vel. Britanija *E. Hill*, zamj. *Matthews*, SAD *R. Jakobson*, zamj. *Lednicki*, Skandin. zemlje *Stender-Petersen*, zamj. *Gunnarsson*, Njemačka *Vasmer*, zamj. iz Austrije *Jagoditsch*, Italija *Maver*, zamj. *Lo Gatto*, Rumunjska *Petrovici*, zamj. iz Mađarske *Kniesza*) i doneseni zaključci, da se u Krakovu organizira izdavanje lingvističkog bibliografskog godišnjaka za sve zemlje u kojima se gaji slavenska lingvistika (dok će se bibliografije za radove iz književnosti organizirati u slavenskim zemljama posebno, a za neslavenske zemlje organizirat će se poseban bibliografski centar uz sveučilište u Leidenu). Također je zaključeno, da se uz akademije nauka i uz sveučilišta organiziraju posebna tijela, koja će se brinuti za razmjenu publikacija i za popunjavanje praznina, koje su nastale u toku ranijih godina u kolekcijama različitih izdanja, i, napokon, da se traži od vlada pojedinih država, da se putem kulturnih konvencija omogući razmjena starijih i mlađih naučnih radnika na bazi reciprociteta s time, da troškove oko boravka nekog naučnog rodnika iz jedne zemlje u drugoj snose naučne ustanove one države u kojoj je on gost.

Na kraju je prihvaćen (per acclamationem) prijedlog sovjetske delegacije, da se idući međunarodni slavistički kongres održi god. 1958. u Moskvi.

Beogradski sastanak nije imao patrona, kao što su ga imala prošla tri slavistička kongresa (praški, varšavski i neodržani beogradski), no ipak on je preko najistaknutijih stranih slavista odao počast najstarijem i najistaknutijem predstavniku jugoslavenske lingvistike prof. i akademiku A. Beliću, koji je cijelo vrijeme predsjedao i upravljao radom ovoga sastanka.

Gledan iz sadašnje perspektive, kada su se gosti razišli i kada je zastor pao, ovaj je sastanak značilo uspješnu afirmaciju i naših ljudi i naše zemlje u svijetu. Njegov zadatak nije bio, da što većem broju učesnika omogući da putem referata i predavanja raspravljaju o pitanjima, kojima se upravo bave, nego da im pruži mogućnost, da se poslije punih 25 godina opet sastanu i prijateljski izmijene misli o pitanjima, koja ih zanimaju i koja su ostala neraščišćena u struci, kojom se bave. U tome je sastanak u cijelosti uspio. Mnogo za to treba zahvaliti i taktu i opreznosti, koje je u svemu ispoljavao nadasve vrijedni sekretar sastanka prof. K. Taranovski. On je uvelike zaslužan, da je došlo do tako ugodne atmosfere i da se nad svima, doslovno nad svima nadvio »jedan duh, duh slavistike, koji ne zna ni za zemaljske ni za narodnosne granice, već jedino za rad i uspjeh u oblasti slavistike« kako se u svojoj uvodnoj riječi, kojom je otvorio ovaj sastanak, izrazio prof. A. Belić.

NOVA IZDANJA STARIH TEKSTOVA I PRIRUČNIKA

Neka od osnovnih izdanja staroslavenskih tekstova odavna su iscrpljena i rasprodana te se smatraju rijetkostima, kojih nema ni u nekim

većim bibliotekama. S kraćim tekstovima još i nije tako teško: imaju ih neke novije hrestomatije, pa se i studenti i oni koji se po struci bave naučnim istraživanjima uvijek mogu njima poslužiti. Mnogo je teže s cijelim kodeksima, od kojih su neki izdani i prije 75 godina, a potrebni su svakom slavističkom seminaru. K tomu ima i takvih tekstova, koji se po svojem predlošku vežu za IX ili za X vijek, a do danas još uopće nisu izdani. Da bi u toj zaista velikoj neprilici slavistima pomogao, pokrenuo je Seminar za slavensku filologiju u Grazu (ugl. pod vodstvom L. Sadnik i R. Aitzetmüllera) anastatičko izdavanje najvažnijih starijih slavističkih tekstova i priručnika, bez kojih je solidan slavistički (osobito staroslavenski) stručni rad gotovo nemoguć. Dosada su u njihovu izdanju (kao *Editiones Monumentorum Slavicorum Veteris Dialecti*, u nakladi Akademische Druck- u. Verlagsanstalt u Grazu, Austrija) izašle ove knjige:

V. Jagić, Quattuor evangeliorum codex glagoliticus olim Zographensis nunc Petropolitanus (iz g. 1879. s dodanim brojem redaka sa strane), Graz 1954.

S. Severjanov, Sinajskaja psaltirь, glagoličeskij pamjatnikъ XI vѣka (iz g. 1922), Graz 1954.

I. I. Sreznevskij, Materialy dlja slovarja drevne-russkago jazyka (I. A—K iz g. 1893, II. L—P iz g. 1902, III. R—ω iz g. 1906). I ovo golemo djelo (blizu 2800 strana) izdano je fotomehanički. Graz, 1955—1956.

S. Severjanov, Supraslskaja rukopisъ (Pamjatniki staroslavj. jazyka II, vyp. 1, Petrograd 1904), u 2 sveska (I str. 1—272, II str. 272—570). Graz 1956.

U najbližoj budućnosti spomenuti Seminar namjerava izdati također Mihanovičev homilijar, koji, kao što je poznato dosada još uopće nije bio izdan

J. H.